

HLA SA TEL

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2018
ROČNÍK 24
NEPRODEJNÉ

11

WWW.PRAHA15.CZ

**MYŠLENKY
ANTONÍNA ŠVEHLY**

Zdá se až neuvěřitelné,
jak korespondují
i se současností

**ČESTNÝ OBČAN
JIRÍ GRYGAR**

Významný
a mezinárodně
uznávaný astrofyzik

PODZIM JE TADY!

RYBÁŘI MAJÍ PLNÉ RUCE PRÁCE

Za doby vlády císaře Františka Josefa U Milionu fungoval hotel

SLAVNOSTI SVĚCENÍ NOVÉ ŠKOLY U MILIONU

10. ČÁST

Restaurace U Milionu, či jak se jí nověji říká Svijanská bašta, má za sebou dlouholetou tradici. Spolu s hostincem Na Kačabce je nejdéle fungujícím hostivařským podnikem. Současní majitelé Niessnerovi se o podnik starají posledních osm let. O jeho historii si s námi povídala Pavlína Niessnerová.

„Dům má opravdu dlouhou minulost, většinou se říká, že název je podle miliontého návštěvníka Jubilejní výstavy z roku 1891, ale za dobu, kterou jsem tady, už jsem slyšela spoustu historek o vzniku toho názvu, takže už dneska asi nikdo přesně neví, jak to bylo. Ale kvůli tradici chceme název zachovávat i my, jen jsme k němu přidali přívlastek Svijanská bašta. Takže starší pořád říkají, že jdou k Milionu, mladší spíš chodí na Baštu.“

Pátrali jsme po původu názvu a nakonec jeho příběh rozkryli. Hostinec měl totiž v době svého otevření jiné jméno, jednoduše se mu říkalo U Nádraží, protože přímo v protějším domě tehdy

ještě původní zastávka a posléze stanice vlaku skutečně fungovala (nová nádražní budova, dnes už původnímu účelu také nesloužící, byla dostavěna až roku 1905). Prvním majitelem podniku byl Jan Řehák, který zval na slavnostní otevření své restaurace 28. července 1895. Hostům nabízel pivo z Královských Vinohrad a ke slavnostnímu otevření nesměla chybět ani muzika. Zároveň tehdy Jan Řehák podnik sám z nějakého důvodu vést nechtěl, hned následující týden jej nabídl k pronájmu (majitelem však zůstal).

Souběžně od 15. května probíhala velmi sledovaná Národopisná výstava československá navazující na monumentální úspěch Jubilejní výstavy z roku 1891 (otevřela na den přesně po čtyřech letech). V mnohém tato nová výstava ve své době budila ještě větší ohlasy než její dnes slavnější předchůdkyně. Když 11. srpna 1895 přivítala svého miliontého návštěvníka (Františku Sochůrkovou, devatenáctiletou služku z Bystřice u Benešova), byla z toho taková sláva,

že s upřímným uznáním výstavu komentovala i jindy hrdá Vídeň. A právě v tu dobu podnik získal k poctě slavné výstavy nový název Milion. Asi málokoho tehdy napadlo, že pod tímto označením bude známý ještě po dalších 120 letech.

Podnik patří mezi přední hostivařské restaurace

Podnik má za sebou skutečně dlouhou historii a patří mezi přední hostivařské restaurace, ostatně dokázal se v bohaté konkurenci uživit, přežít i éru vyvlastňování, čemuž napomohla také strategická pozice u nádraží. Už za „staré éry“ se U Milionu nejen jedlo a pilo, ale také slavily místní úspěchy. „K slavnosti svěcení nové školy v Hostivaři v neděli 3. listopadu uspořádána bude v hotelu Milion u nádraží velká pohostinská tabule s nejpřesnější obsluhou, při níž účinkovati bude pražská koncertní kapela s bohatým programem národních písní, kamž veškeré p. t. účastníky uctivě zve Josef Chuman, hoteliér.“

Kdysi drobné, dnes mohutné kaštaný tvoří před restaurací příjemně stinnou zahrádku. V pozadí Karasova vinárna

Těmito slovy zval k oslavě školy roku 1895 pan Chuman. Jak vidíme, podnik od počátku fungoval nejen jako restaurace, ale také hotel. Nedaleké konkurenční podniky s možností noclehu (Host a U Vlasty) zahájily provoz až později, Milion měl tedy jistě klientelu zajištěnou. A to třeba právě z hostivařských ateliérů, ze kterých sem občas zašly i filmové hvězdy své doby. Častěji prý Otomar Korbelař nebo Věra Ferbasová. Ostatně tradice přetrvává: „Často se tu natáčelo, díky nedalekým ateliérům se tady restaurace stala pro filmaře hodně oblíbenou,“ potvrzuje paní majitelka. „Točily se tu i seriály, Ordinance v růžové zahradě, Kriminálka Anděl, dodnes chodí filmaři, jestli by tu sem tam nějaký šot nemohli udělat, protože dům je i díky památkářům zachovaný. Nebo k nám chodí hudebníci. Tady kousek má Zdeněk Šikýř nahrávací studio a s muzikanty sem potom chodí. Nedávno tu měl kapelu, která se do Hostivaře vrátila z exilu po čtyřiceti letech, jen aby právě tady natočila desku.“ A když už jsme u múz, Viktorín Šulc k Milionu zasadil část děje jedné z kriminalistických povídek (Kladivo a propast) svého souboru Příští stanice: Smrt (2004). Jedná se o povídky inspirované skutečnými zločiny z 60. let, v tomto případě vraždy Heleny Mertové, jejíž rozřezané tělo vrah Miroslav Vašák ukryl v částech Hostivaře.

Hostinský Karel Cakl zve na martinskou zábavu a muziku v roce 1900 (Národní politika)

jako by se nic nestalo. Pokladník se strážníkem si pro něho došli, přičemž Bohuslav ani tentokrát nemínil dát svou kůži lacino. Falshuberovi hodil dva půllitry přímo do obličeje a způsobil mu další zranění. Nakonec jej alkoholový vztek stál sto zlatých pokuty a šest neděl těžkého žaláře. Falshuber zůstal tři týdny v nemocnici na ošetřování a o incidentu dokonce psala i německá Politika.

Tuhle práci musíte dělat srdcem...

Na přelomu století se hostinským u Milionu stal Karel Cakl, rodák z Počátek u Chotěboře, který v Hostivaři pracoval v restauraci Na Kovárně. Zdržel se pouze krátce, první léta 20. století vedl Milion pan K. Mayer. V roce 1911 dům koupil Václav Kovanda a jeho potomci zde žijí dosud. Publicistce Blance Kovaříkové později vyprávěl jeho vnuk, rovněž Václav, jak babička Antonie hostinec vybrala. Původně totiž do Hostivaře jela vyjednat koupi podniku Na Budíně: „A tak babička přijela z Hradce Králové, kde bydleli, vlakem, vystoupila na hostivařském nádraží – a viděla hospodu U Milionu, která jí hned padla do oka. Sedla si tu na zahrádku a ptala se, jestli není na prodej. Zřejmě majitele tak okouzila, že se hned o koupi dohodli, a do druhé hospody už tedy ani nešla,“ vypravoval pan Kovanda. „A tak babička s mým dědečkem, původně strojníkem v cukrovaru, začali provozovat hospodu. Naučili se točit pivo, babička vařila gulášovou a dršťkovou polévku a brzy si je oblíbili všichni zaměstnanci nádraží, ale také úředníci z okolí a herci, kteří natáčeli v hostivařských ateliérech. Otevírala sice až v devět, ale už v pět hodin ráno u vchodu prodávala nádražákům žitnou a čerstvé rohlíky – byla zkrátka podnikavá.“

Ale zpět do hlubší historie a k podstatně mírnějšímu zločinu, k němuž zde došlo počátkem roku 1897. Tehdy u Milionu popíjeli vojenští vysloužilci, kteří přijeli do Hostivaře na výlet. Před návratem se zastavili v hostinci na nádraží, kde se však dostali do sporu s místními. Spor přerostl v hádku a drobné potyčky před nádražím. Aby železniční pokladník Antonín Falshuber rozeštané muže uklidnil, povolal si na pomoc nádražního strážníka. Tím však spíš přilil olej do ohně, hostivařský zedník pan Bohuslav vytrhl jednu z příček plotu a pokladníka s ní vzal po krku, až mu pohmoždil klíční kost. Poté se vrátil do hostince a pokračoval v pití,

Pozor!
Dne 28. července slavnostní
otevření nové restaurace v
Hostivaři u nádraží.
Koncert,
výtečné pivo z městského
pivovaru na Kr. Vinohradech
a chutně upravená jídla jsou
vždy k dostání. O hojnou ná-
vštěvu prosí Jan Rehák, ma-
jitel restaurace. 2096

*Výtečné pivo a chutná jídla, hostinec otevíral
pod názvem U Nádraží (Národní politika, 1895)*

Dnešní provoz Svijanské bašty navazuje na tradici mnohem více, než by se mohlo zdát. Už na počátku 20. století do Hostivaře mířilo mnoho lidí z Prahy za výlety do místní přírody a za zábavou, pivem a jídlem do místních hostinců. Milion nebyl výjimkou, hotelovou službou navíc lákal dvojnásob. Dnes je sice Hostivař součástí Prahy, hosté sem však míří pořád. „Na oběd k nám jezdí lidé i z Václavského náměstí, vlakem to sem mají patnáct minut. Takže sednou na vláček a spojí si oběd s výletem,“ říká paní Niessnerová.

Vlastenecké sbírky

Stejně jako ostatní hostivařské podniky myslel i Milion na české lidi v nouzi, vlastenecké sbírky se zde za dob monarchie pořádaly na mnoha dobročinných akcích. Nemohly chybět prostředky pro Matici školskou, o které jsme se již několikrát zmínili. U Milionu se ale vybíralo třeba i na Jedličkův ústav nebo na pomoc vdově a sirotkům po slovenském skladateli a národním buditeli Jánú Kadavém (rodákovi z Jestřabí v Krkonoších).

Na přelomu dvacátých a třicátých let se zlepšila dostupnost a čistota místa, protože zde byla vybudována kanalizace a silnice (dnešní Hostivařská) byla také zpevněna (dehtována). V roce 1925 právě zde vznikl jeden z nejslavnějších hostivařských spolků, pěvecký a hudební spolek Smetana, jenž zde měl také svou první zkušebnu. Před druhou světovou válkou se Milion stal centrem schůzek místního odboru Československé národní demokracie (později Národního sdružení), pravicové politické strany Karla Kramáře, která měla mezi místními velmi silnou podporu. „V Hostivaři u Prahy bydlilo několik členů Národního sdružení, přihlášených k odbočce strašnické. Ježto se hlásili v místě další členové, jevila se potřeba ustavit i v místě odbočku. Za tím účelem byla svolána ustavující schůze 22. května 1932 do hotelu Milion,“ píše stranické Národní listy tři

*Antonie a Václav Kovandovi vedli podnik
nejdéle, od roku 1911 až do znárodnění
restaurace v roce 1961*

dny po oné schůzi. Politikové se zde scházeli každou poslední sobotu v měsíci i po sloučení stran pod hlavičkou Národního sjednocení. Politická tradice, byť dnes podstatně umírněnější, přetrvává na Baště dodnes. „Politikové se tu scházejí, nijak ve velkém, jen takové malé separé, malé skupinky, které o sobě většinou ani nevědí. Ale stále k nám chodí, asi se jim i líbí, že jsou tu schovaní, nikdo je moc nezná,“ říká paní majitelka. Politická tradice tedy svým způsobem U Milionu také přežívá...

Politická situace nad hostinec pověsila Damoklův meč

Byla to opět politická situace, která nad hostinec pověsila Damoklův meč. V roce 1961 byl znárodněn a posléze zařazen pod hlavičku státního podniku Restaurace a jídelny. Kovandovi alespoň směli zůstat bydlet v domě, který jim ovšem také stát odebral. Totalitní režim problémy pro něj marginálních hospůdek neřešil a podnik chátral. Teprve po sametové revoluci se v notně sešlém stavu vrátil do rukou rodiny Kovandových. Začaly do něj pomalíčku znovu proudit peníze na opravy, ale na větší zásah nezbývalo. Zásadní změny přišly až s manželi Niessnerovými. „Do hospůdky se nejprve zamiloval můj manžel, prostory byly hodně zanedbané, předchozí nájemci do restaurace skoro nic neinvestovali. Byly tu například propadané stropy, koukala z nich sláma, báli jsme se, že se zřítí. Také kuchyň se musela kompletně předělat. Nejen ona, skoro všechno už to potřebovalo, jinak by dům časem spadl. Když jsme sem pozvali stavební firmu, řekli, že jsme se zbláznili. Ale my jsme si to místo zamilovali, takže nebyla otázka „jestli“, ale „jak““

*Budova hostince v roce 2009 před svou
poslední přestavbou*

Zásadní renovace tedy proběhla v roce 2010 a od té doby Svijanská bašta alias U Milionu láká znovu nejen hostivařské sousedy, ale návštěvníky z celé Prahy. A pokud se zrovna první středu v měsíci nerozhouká zkušební provoz sirény umístěné přímo nad restaurací, je to posezení nadmíru příjemné.

Restaurace U Milionu alias Svijanská bašta dnes

● Lukáš Berný